

Læreplanarbeid og vurdering

Dialogkonferanse for skolesektoren i Troms og Finnmark

Alta 17. oktober

Kirkenes 31. oktober

Tromsø 11. november

Harstad 13. november

Foto: Anders Aasheim

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

19.11.2025

Mål for dagen

Foto: Morten Skåre

Vårt mål for dagen er at dere blir inspirerte til å videreutvikle eget arbeid med verdiløftet og vurdering.

Elevstemmen

Verdiløftet

Innst. 19 S **(2016–2017)**

Innstilling til Stortinget
fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Meld. St. 28 (2015–2016)

IV

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med arbeidet med å fornye læreplanens generelle del og fagfornyelsen sikre et verdiløft i skolen gjennom bedre å innlemme formålsparagrafens fellesverdier i alle fag og på alle nivåer i skolen.

Sammenhengen mellom formålsparagrafen og verdiløftet

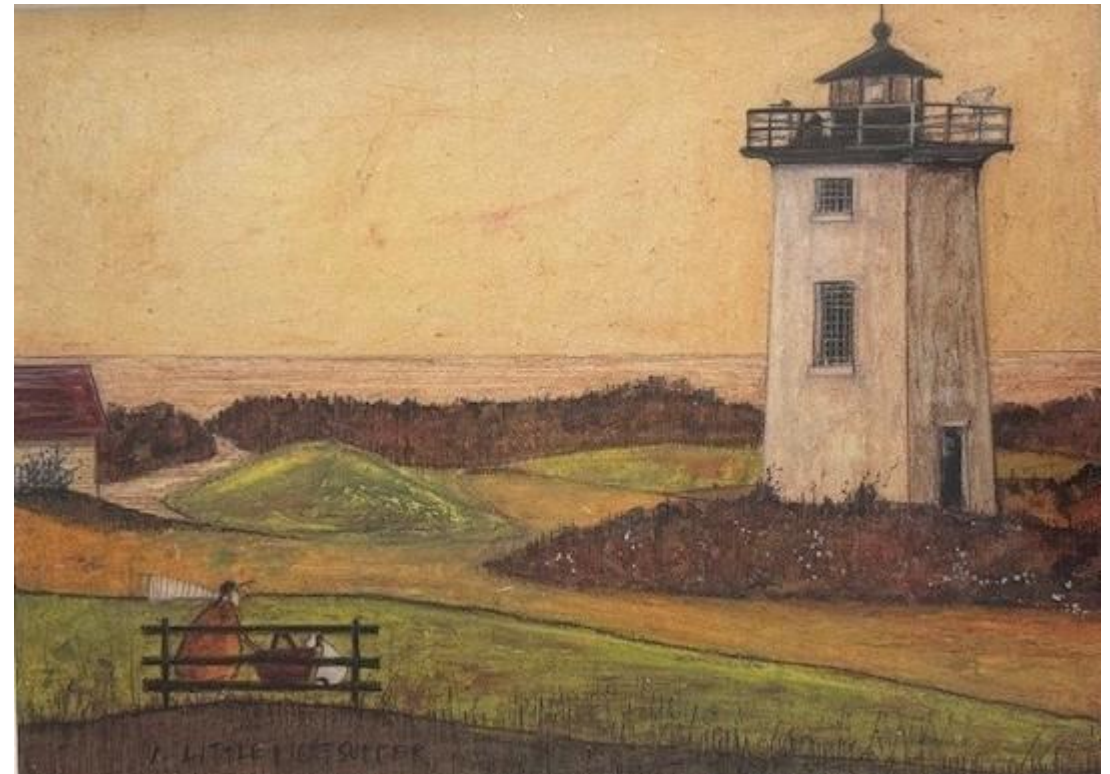

Formålsparagrafen	Verdiløftet
Juridisk og normativt grunnlag	Pedagogisk og praksisrettet intensjon
Beskriver skolens verdigrunnlag	Skal gjør verdigrunnlaget synlig i praksis
Vektlegger fellesverdier og samfunnsmandat	Har løftet individorienterte verdier
Skal danne hele mennesket	Skal prege undervisning, relasjoner og skolekultur
Verdier: Respekt, likeverd, solidaritet og åndsfrihet	Verdier: Skaperglede, engasjement og utforskertrang

Overordnet del - funksjon

- «...beskriver grunnsynet som skal prege pedagogisk praksis i hele grunnopplæringen»
- «Læreplanene for fag beskriver fagenes innhold og mål. Overordnet del gir retning for opplæringen i fag, og alle fag bidrar til å realisere opplæringens brede formål»
- «Hele læreplanverket er grunnlaget for opplæringen, og de ulike delene henger tett sammen og må brukes sammen»

Overordnet del - innhold

«...utdyper verdigrunnlaget i opplæringslovens formålsparagraf og de overordnede prinsippene for grunnopplæringen...»

1. Opplæringens verdigrunnlag
2. Prinsipper for læring, utvikling og danning
3. Prinsipper for skolens praksis

Hvilke verdier snakker vi om?

- Menneskeverdet
- Identitet og kulturelt mangfold
- Kritisk tenkning og etisk bevissthet
- Skaperglede, engasjement og utforskertrang
- Respekt for naturen og miljøbevissthet
- Demokrati og medvirkning

Fagets relevans og sentrale verdier

□ Språk | 📄 Last ned | ➦ Del

Norsk er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, danning og identitetsutvikling. Faget skal gi elevene tilgang til kulturens tekster, sjangre og språklige mangfold og skal bidra til at de utvikler språk for å tenke, kommunisere og lære. Faget norsk skal ruste elevene til å delta i demokratiske prosesser og skal forberede dem på et arbeidsliv som stiller krav om variert kompetanse i lesing, skriving og muntlig kommunikasjon.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Faget norsk skal gi elevene **innsikt i den rike og mangfoldige språk- og kulturarven i Norge**. Gjennom arbeid med faget norsk skal elevene bli trygge språkbrukere og **bevisste på sin egen språklighet** og kulturelle identitet innenfor et inkluderende **fellesskap der flerspråklighet** blir verdsatt som en ressurs. Faget skal **styrke elevenes evne til kritisk tenkning** og skal ruste dem til å delta i **samfunnet gjennom en utforskende og kritisk tilnærming til språk og tekst**. Norskfaget skal gi elevene litterære opplevelser og mulighet til å uttrykke seg kreativt og skapende. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa skal gi elevene mulighet til å reflektere over sentrale verdier og moralske spørsmål og bidra til at de får respekt for menneskeverdet og for naturen.

Fagenes relevans og sentrale verdier

□ Språk | 📄 Last ned | ➦ Del

Matematikk S handler om å forstå moderne anvendelser av matematikk i samfunnsfaglige og økonomiske sammenhenger. Faget gir elevene mulighet til å utvikle matematisk forståelse og evne til å løse matematiske problemstillinger. Matematikk S handler om å tilegne seg og forstå matematiske verktøy og om å anvende verktøyene i utforskning og analyse av forhold og problemstillinger knyttet til samfunn og økonomi. Kompetanse om teoretiske og praktiske anvendelser av matematikk forbereder elevene til videre arbeid og utdanning som stiller krav om matematisk forståelse.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Matematikk S skal bidra til at elevene utvikler **kompetanse som setter dem i stand til å gjøre egne valg og ta stilling til spørsmål som har betydning i samfunnet og i sitt eget liv**. **Kritisk tenkning i matematikk** omfatter kritisk vurdering av resonnmener. Matematikk S kan bidra til at elevene ser verdien av å sette seg inn i og forstå **andres resonnmener**. Faget gir rom for kreativitet og **skapertrang ved at elevene får tid til å tenke, reflektere og resonnere matematisk**, stille spørsmål og oppleve at faget er relevant. Problemløsningsstrategier spiller en vesentlig rolle når man skal løse matematiske problemer, og kan bidra til at elevene blir mer bevisste på egen læring.

Skolens verdier og samfunnsmandat:

Om verdiløftet og det tverrfaglige
temaet bærekraftig utvikling

Olav Andreas Kvamme

Hovedfunn

- Fellesverdiene nevnt i formålsparagrafen blir mindre synlige i læreplanene.
- Individorienterte verdier som skaperglede og engasjement får større plass i undervisningspraksis enn fellesverdiene.
- Skolens verdier kan være et utgangspunkt for å utforske dilemmaer, motsetninger og konfliktstoff som melder seg i skolens praksiser, for eksempel i bærekraftundervisningen.
- Fellesverdier gir mulighet til å synliggjøre betydningen av skolens overordnede formål.
- [Kan skolen løfte fellesverdier i større grad? | udir.no](https://www.udir.no)

Fellesverdiene får mindre oppmerksomhet i læreplanene

Rapporten peker på at fellesverdiene beskrevet i formålsparagrafen, som respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet blir mindre synlige i verdiformuleringene i læreplanene i fag. Forfatteren mener det er paradoksalt at jo tettere på praksis verdiløftet kommer, jo mindre oppmerksomhet ser fellesverdiene ut til å få.

Ta tak i konfliktstoff

Ifølge rapporten overses konfliktstoff og spenninger mellom verdier som kan oppstå i skolen. Drøfting av motstridende alternativer og samfunnshensyn kan få større plass i skolehverdagen. Dette kan bidra til undervisningen om det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling så vel som demokrati og medborgerskap. Siden konfliktstoff kan være utfordrende å arbeide med i skolen, anbefaler forfatteren at profesjonsfelleskapene diskuterer hvordan de kan ta tak i slikt stoff på sin skole og på tvers av fag.

Verdibegrepet endres i skolen

Rapporten viser at det skjer en utvidelse av verdibegrepet når det oversettes på ulike nivåer i skolen. Fra å handle om fellesverdiene i formålsparagrafen, blir verdier i skolen uttrykt som individorienterte verdier knyttet til læring, for eksempel verdsetting av skaperglede, engasjement og utforskertrang.

Fellesverdiene og skolens formål

Rapporten peker på muligheten fellesverdier gir til å synliggjøre betydningen av skolens overordnede formål. Dette kan bidra til å styrke oppmerksomheten mot skolens dannelsesoppdrag og sammenhenger mellom skole og samfunn.

Vurdering i fag

Hvordan ser kompetanse ut i ditt fag?

Og hva gjør det med hvordan du planlegger
for læring og vurdering?

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

19.11.2025

Profesjonelle læringsfellesskap
Utdanningsdirektoratet

Ell Trønmo
18. april 2024
Utdanningsdirektoratet
Nasjonale konferanser om fagkompeten
Sørlandet

Profesjonelle fellesskap
– en motor for kvalitet og utvikling?

«Profesjonelle fellesskap -
en motor for kvalitet og utvikling?»

Jeg skal snakke om en studie
om læreres undervisning -

Henning Fjærtoft
Professor i norskdidaktikk, NTNU
Professor II, barnehagelærerutdanning, Nord universitet

Underveis- og
standpunktvurdering i
LK20 – fagenes
betydning

Opptak av nasjonal konferanse om fagfornyelsen | udir.no

Foto: Skjermdump Udir.no

angfold
etisk bevissthet
sjement og
uren og
medvirkning

og demokrati og medvirkning

§ 9-1 Formålet med og grunnlaget for vurdering i fag

Formålet med vurdering i fag er å fremje læring og lærelyst og å gi informasjon om kompetanse underveis og ved avslutninga av opplæringa i faga.

Grunnlaget for vurdering i eit fag er kompetansemåla i læreplanen i faget. Kompetansemåla skal forståast i lys av teksten om faget i læreplanen. Elevar og dei som har opplæring i bedrift, skal vere gjort kjende med læreplanen i faget.

Føresetnader, fråvær, orden eller oppførsel skal ikkje trekkjast inn i vurderinga i fag. Innsats kan vere ein del av vurderingsgrunnlaget berre dersom det følgjer av læreplanen i faget.

Stort fråvær eller andre særlege forhold kan føre til at lærarar og instruktørar ikkje har tilstrekkeleg grunnlag til å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter i eitt eller fleire fag.

«Elevenes læring og utvikling skal stå i sentrum for skolens virksomhet. (...)

Vurderingen av elevenes faglige kompetanse skal gi et bilde av hva elevene kan, men et sentralt formål med vurderingen er også å fremme læring og utvikling.

Kartlegging og observasjon av elevene er virkemidler for å følge opp den enkelte og for utvikling av skolens praksis. Det har imidlertid liten verdi dersom det ikke følges opp med konstruktive tiltak.

Skolen og lærerne må balansere behovet for god informasjon om elevenes læring og uønskede konsekvenser av ulike vurderingssituasjoner.

Uheldig bruk av vurdering kan svekke den enkeltes selvilde og hindre utviklingen av et godt læringsmiljø.»

(Overordnet del punkt 3.2)

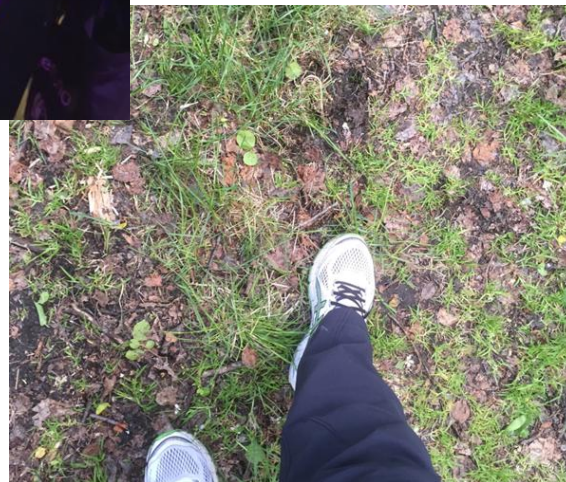
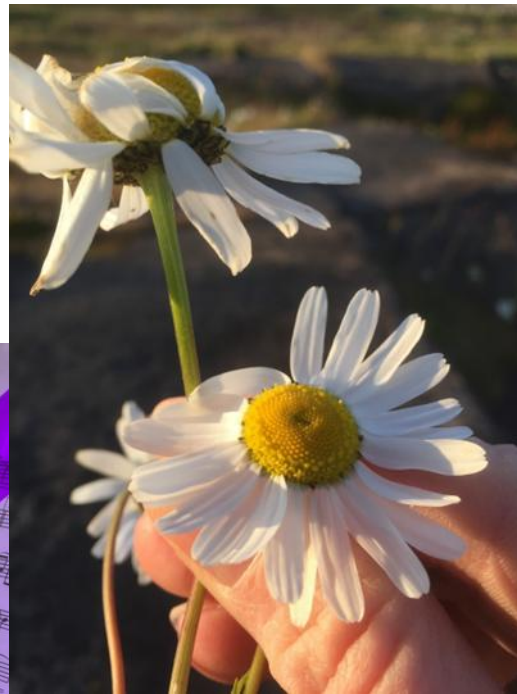
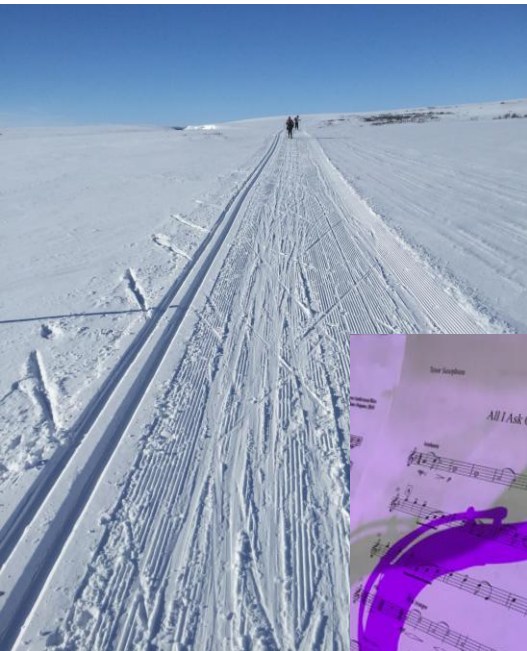
Foto: Christina Zahl

Kompetanse

«Kompetanse er å kunne **tilegne** seg og **anvende kunnskaper** og **ferdigheter** til å **mestre** utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer **forståelse** og evne til **refleksjon** og **kritisk tenkning.**»

(Overordnet del punkt 2.2)

Overordnet del

«Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.»

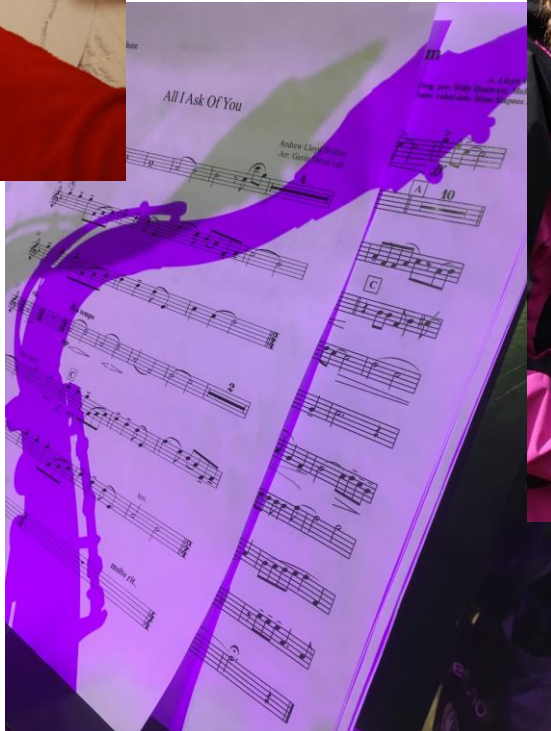
Fagets relevans og sentrale verdier
Kjerneelementer
Tverrfaglige temaer
Grunnleggende ferdigheter

Teksten *Om faget*

Kompetansemål

Kompetanse i ditt fag – hvordan ser det ut?

Refleksjonsoppgaver/gruppearbeid

Lærerbord:

I-G-(P)

Lederbord:

Gjort – Lært – Lurt

Standpunktkarakterer i fag og klagebehandling

Hvordan dokumentere at regelverket er fulgt?
Og hva kreves av skolens (og rektors) saksbehandling?

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Hva sier forskriften?

Eleven kan klage på at reglene ikke er fulgt, men ikke på karakteren (§ 10-4)

Regler:

- Satt til rett tid
- Satt på rett grunnlag
- Ikke-faglige momenter skal ikke tas med
- Har fått vise kompetanse på flere og varierte måter
- Er gjort kjent med hva lærer har lagt vekt på i vurderinga

Skolen skal behandle klagen først

- Klagers anførsler
- Er reglene fulgt?
- Hvis nei: skolen setter ny karakter (setter opp karakteren)
- Hvis ja: Forbereder saken for klagebehandling

Faglærers begrunnelse

Vi trenger å se:

- At riktig læreplan er brukt
- At kompetansemålene har vært grunnlaget
- At læreren har gjort en samlet vurdering
- Flere og varierte måter
- Hvordan eleven har fått vite hva læreren har lagt vekt på

Skolens (rektors) saksbehandling:

- Forberede saken for oversendelse
 - Sjekke at klagen er svart ut – evt. svare ut selv = begrunne skolens vurdering
 - Kvalitetssikre faglærers begrunnelse – etterspørre det som mangler
- Beskrive skolens saksbehandling
 - Når ble karakteren satt?
 - Når fikk eleven vite hva som er vektlagt?
 - Annet?
- **Vurdere – vekte – vise**

Kompetansemål og vurdering

Språk | Last ned | Del

Kompetansemål etter 10. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utøve et variert repertoar av musikk, sang, andre vokale uttrykk og dans
- reflektere over hvordan musikalske tradisjoner, inkludert samiske musikktradisjoner, bevares og fornyes
- samarbeide med andre om å planlegge og gjennomføre øvingsprosesser hvor det inngår selvvalgt sang, andre vokale uttrykk, spill på instrumenter eller dans, og formidle resultatet i gruppe eller individuelt
- skape og programmere musikalske forløp ved å eksperimentere med lyd fra ulike kilder
- utforske og formidle musikalske opplevelser og erfaringer, og reflektere over bruk av musikalske virkemidler
- lytte og prøve ut ulike uttrykk og begrunne valg i skapende prosesser fra idé til ferdig resultat
- bruke gehør og notasjonsteknikker som støtte i skapende arbeid
- bruke relevante fagbegreper i skapende arbeid og i refleksjon over prosesser og resultater
- utforske og reflektere over hvordan musikk, sang og dans som estetiske uttrykk er påvirket av og uttrykk for historiske og samfunnsmessige forhold, og skape musikalske uttrykk som tar opp utfordringer i samtiden
- utforske og drøfte musikkens og dansens betydning i samfunnet og estetiske problemstillinger knyttet til musikalske ytringer og musikkulturer

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i musikk ved avslutningen av opplæringen etter 10. trinn.

Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i musikk basert på kompetanse eleven har vist når eleven utøver og lager musikk, opplever musikk og arbeider med kulturforståelse i tilknytning til det skapende arbeidet.

Tidspunkt for karakterfastsettelse Hvordan er eleven gjort kjent med hva som er vektlagt?

«Standpunktkarakteren er satt ved avslutningen av opplæringen i 10. trinn 30.05.2025.

I forbindelse med dette hadde faglærer og eleven en tilbakemelding- og karaktersamtale hvor eleven ble gjort kjent med lærers vurdering av kompetansen i musikk.»

Kompetansemål og vurdering

 Språk | Last ned | Del

Kompetansemål

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

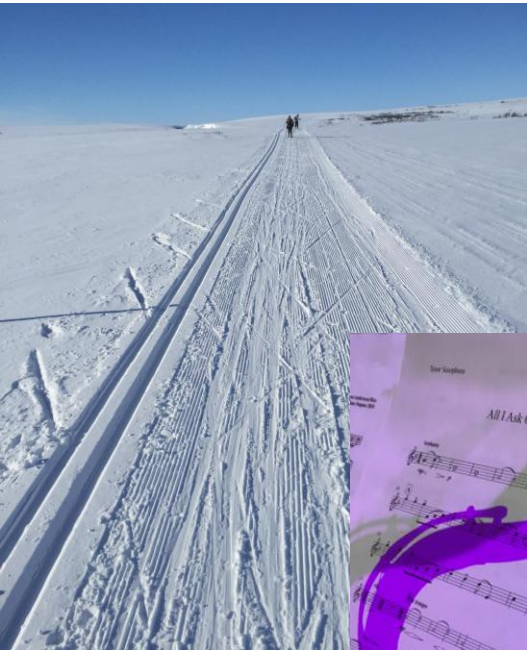
- forklare og bruke prosent, prosentpoeng og vekstfaktor til modellering av praktiske situasjonar med digitale verktøy
- utforske og forklare samanhengar mellom prisindeks, kroneverdi, reallønn, nominell lønn og brutto- og nettoinntekt
- utforske strategiar for å løyse likningar, likningssystem og ulikskapar argumentere for tenkjemåtane sine
- vurdere val knytte til personleg økonomi og reflektere over konsekvensar av å ta opp lån og å bruke kredittkort
- analysere og presentere funn i datasett frå lokalsamfunn og media
- bruke og vurdere val av formålstenlege sentralmål og spreingsmål for statistisk datamateriale
- utforske og forklare korleis formlikskap, målestokk og eigenskapar ved geometriske figurar kan brukast i berekningar og i praktisk arbeid

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal vere uttrykk for den samla kompetansen eleven har i matematikk ved avslutninga av opplæringa etter matematikk 2P. Læraren skal planleggje og leggje til rette for at elevane får vist kompetansen sin på varierte måtar som inkluderer forståing, refleksjon og kritisk tenking, i ulike samanhengar. Læraren skal setje karakter i matematikk basert på kompetansen eleven har vist, både skriftleg, munnleg og digitalt, ved å bruke matematiske uttrykksformer, bruke problemløysingsstrategiar og reflektere over og argumentere for løysingar og modellar.

Hvordan ser kompetanse ut i ditt fag?

«Kompetanse er å kunne **tilegne** seg og **anvende kunnskaper** og **ferdigheter** til å **mestre** utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer **forståelse** og evne til **refleksjon** og **kritisk tenkning**.»

(Overordnet del punkt 2.2)

Oppsummering og evaluering

Hva kan brukes på egen skole?

- Skriv ned gode ideer

<https://forms.office.com/e/wa8siNupDM>

Oppsummering av fagsamling -
Statsforvalteren i Troms og
Finnmark

Tilbakemeldinger til Statsforvalteren:

- Hva fungerte?
- Hva kunne vi gjort annerledes?
- Forslag til forbedringer og til nye temaer

<https://forms.office.com/e/tmeRxvxw26>

Evaluering av fagsamling lærep
lanarbeid og vurdering - Statsforv
alteren i Troms og Finnmark

